

อดีตสู่ปัจจุบัน: การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษาของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) From the Past to Present: Guidance Administration in Compulsory Schools of the Republic of China (Taiwan)

หริรักษ์ แก้วกับทอง^{1*} และ พรรณิกา ชวนาทนุสรณ์²
Harirak Kaewkabthong^{1*} and Pannika Chavanatnusorn²

¹ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
¹Department of Psychology and Guidance, Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani campus

²สำนักการศึกษาทั่วไป สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
²Office of General Education, Panyapiwat Institute of Management

*ติดต่อผู้เขียน ktharris22@gmail.com

ส่งบทความ 5 กุมภาพันธ์ 2561 | แก้ไข 16 เมษายน 2561 | ตอรับ 27 เมษายน 2561 | เผยแพร่ 26 กรกฎาคม 2561

บทคัดย่อ

การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษาของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่ช่วยกันทำรับผิดชอบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้การแนะแนวมีการจัดการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จนสามารถสร้างโมเดลการแนะแนวที่นำมาใช้ได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความเป็นมาของงานแนะแนวไต้หวัน ระบบการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา การพัฒนา โมเดลการแนะแนวระบบใหม่ อันประกอบด้วย การแนะแนวระบบใหม่แบบสามรวมเป็นหนึ่ง โมเดล WISER และโมเดลการเพิ่มความหมาย ในชีวิตนักเรียน รวมทั้งสถานการณ์ปัจจุบันของงานแนะแนวในสถานศึกษาไต้หวัน ซึ่งมีทั้งจุดเด่น ปัญหาและอุปสรรค การศึกษาประเด็นเหล่านี้ ทำให้เข้าใจการบริหารงานแนะแนวที่เป็นระบบ ทันสมัย และมีประสิทธิภาพของไต้หวัน โดยเฉพาะการจัดการจัดการแนะแนวที่แบ่งการบริการ ได้หลากหลายและครอบคลุมกว่าการจัดการแนะแนวของไทย ซึ่งล้วนมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการนำมาประยุกต์ใช้และพัฒนาระบบ งานแนะแนวในสถานศึกษาของไทยต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารงานแนะแนว, การแนะแนวในสถานศึกษา, ไต้หวัน

Abstract

The guidance administration model provided in compulsory schools in the Republic of China (Taiwan) has its uniqueness and it is continually improving nowadays. A collaborative method among personnel in schools to assist students is considered one of the key factors to have the guidance management in Taiwan methodical and successful which eventually lead to the chief guidance models currently.

This article aims to introduce the historical background of guidance services in compulsory schools in Taiwan; the system of guidance administration in compulsory schools; the improvement of new models, including the 3-to-1 guidance system, the WISER Model, and five steps for increasing life meaning of the Raise-up model; as well as the present situation of guidance services in compulsory schools of Taiwan, that has its prominent features and obstacles. These issues achieve an understanding of the guidance administration in compulsory schools of Taiwan, which is systematic, up-to-date and effective, especially the guidance services which are more various and comprehensive than those in Thailand. Therefore, these issues are worthwhile to employ and make use of the ways of developing the guidance administration in compulsory schools in Thailand.

Keywords: guidance administration, school guidance services, Taiwan

■ บทนำ

ไต้หวันเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญด้านการศึกษาและมีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพอันดับต้นของโลก ในแต่ละปีรัฐบาลใช้งบประมาณเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 19.5 ของงบประมาณกลางรัฐบาล ทำให้คุณภาพการศึกษารอบคลุมประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ จากสถิติปี 2015 พบว่า อัตราการรู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 98.6 มีผู้สำเร็จการศึกษาอย่างน้อยระดับอนุปริญญาและระดับอุดมศึกษารวมกันร้อยละ 43 ของประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 11 จากระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (กระทรวงการต่างประเทศ สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน), 2560)

ระบบการศึกษาของไต้หวันได้รับอิทธิพลจากระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (Lee, 2004) และมีการศึกษาภาคบังคับที่มุ่งให้นักเรียนใช้เวลากับการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่เดิมรัฐบาลกำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ซึ่งประกาศใช้เมื่อ ค.ศ. 1968 ขณะนั้นมีเพียงไม่ถึง 9 ประเทศทั่วโลกที่มีระบบการศึกษาภาคบังคับ (กระทรวงการต่างประเทศ สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน), 2560) จนกระทั่ง ค.ศ. 2012 รัฐบาลได้เพิ่มการศึกษาภาคบังคับเป็น 12 ปี เพื่อให้เด็กนักเรียนมีเวลาศึกษาเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพหรือระดับอนุปริญญา (Chen & Huang, 2017) โดยเด็กไต้หวันเริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษาตั้งแต่อายุ 5-6 ปี เริ่มจากการศึกษาระดับอนุบาล (kindergarten school) เป็นเวลา 2 ปี ระดับประถมศึกษา (elementary school) 6 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (junior high school) 3 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (senior high school) 3 ปี ระดับปริญญาตรี 4 ปี ระดับปริญญาโท 2-4 ปี และระดับปริญญาเอก 2-7 ปี ซึ่งหลักสูตรการศึกษาครอบคลุมทั้งการศึกษาที่เน้นด้านเทคโนโลยีการอาชีพ การศึกษาพิเศษ การศึกษาในผู้ใหญ่ และการศึกษาต่อเนื่อง (Chen & Huang, 2017; Lee, 2004)

ปัจจุบันพบว่าระบบการศึกษาของไต้หวันมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ เห็นได้จากคะแนนสอบแข่งขันของนักเรียนนักศึกษาที่มีคะแนนผลการสอบแข่งขันระดับนานาชาติอยู่ในอันดับต้นของโลก เช่น การแข่งขันโอลิมปิกวิชาการ หรือผลการสอบของ PISA (Programme for International Student Assessment) โดยมีคะแนนด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอยู่ในระดับสูง (ทวิพันธ์ มาลา, 2556; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อการเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ (Lee, 2004) และมีระบบงานแนะแนวเป็นอีกกลไกที่

ช่วยสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการบริหารงานแนะแนวจากอดีตด้วยการศึกษาประวัติความเป็นมา ตลอดจนโมเดลพัฒนาระบบงานแนะแนวในปัจจุบัน จึงเป็นแนวทางสำคัญของการประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาและระบบการช่วยเหลือดูแลนักเรียนในประเทศไทยต่อไป

■ ความเป็นมาของงานแนะแนวไต้หวัน

วิวัฒนาการของงานแนะแนวในไต้หวัน ก่อตัวขึ้นจากการแนะแนวทางอาชีพที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนการแนะแนวด้านอาชีพของโรงเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา รวมทั้งการวางระบบการพัฒนางานแนะแนวที่ได้รับความรู้และวิทยาการจากผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ มาร่วมกันออกแบบ วางรากฐาน และพัฒนาระบบ ทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน การจัดตั้งสมาคมการแนะแนว การจัดทำวารสารวิชาการเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อผลิตบุคลากรทางการแนะแนว ตลอดจนการยกระดับงานแนะแนวที่มุ่งเน้นการทำงานทั้งในระดับโรงเรียน เช่น การพัฒนาศักยภาพครูแนะแนว ระบบการนิเทศติดตามผลประเมินผล สู่การทำงานแนะแนวในระดับชุมชน เพื่อแก้ปัญหาในสังคมอย่างเป็นระบบ ซึ่ง Liu (2014) กล่าวถึงวิวัฒนาการของงานแนะแนวในไต้หวันว่าสามารถแบ่งเป็น 2 แนวคิด โดยจำแนกตามช่วงเวลา ดังนี้

แนวคิดที่หนึ่ง เริ่มต้นเมื่อ ค.ศ. 1917 เกิดขึ้นจากการก่อตั้งสมาคมการศึกษาด้านอาชีพแห่งชาติจีน หรือ The National Association of Vocational Education of China (NAVEC) ทำให้การแนะแนวด้านอาชีพได้รับความสนใจอย่างมาก โดย ค.ศ. 1922 กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้มีการปฏิรูปการศึกษา ทำให้การแนะแนวด้านอาชีพเริ่มกระจายไปตามโรงเรียนต่างๆ และ ค.ศ. 1933 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีการจัดทำแผนการแนะแนวด้านอาชีพเพื่อนำเนื้อหาเข้าบรรจุร่วมกับแผนการศึกษาต่อเนื่อง

แนวความคิดที่สอง เกิดขึ้นในช่วง ค.ศ. 1956 เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการต้องการพัฒนาการศึกษาให้แก่ชาวจีนโพ้นทะเล จึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการแนะแนวในสถาบันการศึกษา ระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับนักศึกษาจีนโพ้นทะเลที่กลับจากต่างประเทศ ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของงานแนะแนวในไต้หวัน จนปี ค.ศ. 1957 มีการประชุมทางการศึกษาเกี่ยวกับการแนะแนวและกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับนักเรียนจีนโพ้นทะเล โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศมาอบรมให้ความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับการแนะแนว

ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้งานแนะแนวสมัยใหม่เข้ามา
ไต้หวันเป็นครั้งแรก และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาระบบงาน
แนะแนวจนถึงปัจจุบัน (Tsung, 1969) โดยพัฒนาการของงาน
แนะแนวในไต้หวัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะแตกหน่อ เป็นระยะที่คณะกรรมการการศึกษา
ชาวจีนโพ้นทะเล กระทรวงศึกษาธิการ นำโดย Mr. Chien-Pai
Chiang ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการศึกษาต่อเนื่องให้
กับนักเรียนจีนโพ้นทะเลที่เดินทางกลับไต้หวัน ด้วยการแนะแนว
ในสถาบันการศึกษาที่นักศึกษาชาวจีนโพ้นทะเลกำลังศึกษาและ
มีการตีพิมพ์วารสารการแนะแนวรายเดือน เพื่อให้อาจารย์แต่ละ
สถาบันได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา (Wu, 1981)

2. ระยะพัฒนา มีการจัดตั้งสมาคมแนะแนวแห่ง
ประเทศจีน ใน ค.ศ. 1958 เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนงาน
แนะแนว ด้วยการเรียบเรียงชุดหนังสือวิชาการแนะแนว
และตีพิมพ์วารสารแนะแนวทุกเดือน ต่อมาในเดือนมีนาคม
ค.ศ. 1960 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้โรงเรียน
มัธยมศึกษาชาวจีนโพ้นทะเลแห่งชาติ ร่วมกับโรงเรียนมัธยมหญิง
จงซานเมืองไทเป ทำการทดลองใช้ระบบและวิธีการแนะแนว
เป็นระยะเวลา 2 ปี ต่อมา ค.ศ. 1962 สมาคมการแนะแนว
แห่งประเทศไทยและสำนักงานการศึกษาแห่งไต้หวัน ร่วมกัน
ทดลองระบบงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาจากแรกเริ่ม
ที่มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเพียง 7 โรงเรียน เพิ่มขึ้นเป็น
31 โรงเรียน ใน ค.ศ. 1965 นอกจากนี้สมาคมยังจัดสัมมนา
ทดลองงานแนะแนว และช่วยเหลืองานแนะแนวแต่ละด้าน
แก่โรงเรียนที่มีความต้องการเพิ่มขึ้น จนกระทั่ง ค.ศ. 1968
รัฐบาลประกาศดำเนินการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ทางสมาคม
การแนะแนวแห่งประเทศไทยจึงให้ความช่วยเหลือกระทรวง
ศึกษาธิการร่างเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรกิจกรรมการแนะแนว
ระดับมัธยมศึกษา และเรียบเรียงคู่มือกิจกรรมแนะแนวสำหรับ
อาจารย์และนักเรียน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการพัฒนางานแนะแนว
ของโรงเรียนแต่ละระดับในไต้หวัน (Wu, 1990)

3. ระยะการสร้างระบบ ได้ดำเนินการหลังจากสมาคม
การแนะแนวแห่งประเทศไทยนำแนวคิดด้านการแนะแนวเข้าสู่
ระบบการศึกษา ทำให้ศาสตร์การแนะแนวเป็นที่ยอมรับมากขึ้น
และกลายเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมที่
สำคัญในระยะการสร้างระบบ ดังนี้

1) การสร้างหลักสูตรสาขาวิชาด้านการแนะแนว
เกิดขึ้นช่วง ค.ศ. 1966 มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของไต้หวัน
เริ่มเปิดหลักสูตรทางการแนะแนว เช่น หลักการแนะแนว เทคนิค
การปรึกษาเชิงจิตวิทยา การแนะแนวการศึกษา การแนะแนว
อาชีพ เป็นต้น จน ค.ศ. 1968 มหาวิทยาลัยครูแห่งชาติไต้หวัน

(National Taiwan Normal University) ก่อตั้งสาขาวิชา
จิตวิทยาการศึกษาขึ้น และใน ค.ศ. 1971 วิทยาลัยการศึกษา
จางฮว่าก่อตั้งสาขาวิชาการแนะแนวขึ้น ซึ่งสถาบันการศึกษา
ทั้งสองแห่งเป็นหน่วยงานอบรมผลิตบุคลากรด้านการแนะแนว
ที่สำคัญของไต้หวัน ต่อมาในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1979 กระทรวง
ศึกษาธิการได้กำหนดให้ทั้งสองมหาวิทยาลัยก่อตั้งศูนย์วิจัยการ
แนะแนว ทำให้การอบรมบุคลากรแนะแนวในไต้หวันพัฒนาขึ้น
อีกขั้น จนกระทั่ง ค.ศ. 1989 จึงเริ่มมีการผลิตนักให้คำปรึกษา
กลุ่มในระดับปริญญาเอกขึ้น

2) การแนะแนวเข้าสู่ระบบโรงเรียน เนื้อหาและ
ขอบเขตการแนะแนวในไต้หวัน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการ
ใช้ชีวิต ด้านการศึกษา และด้านอาชีพ ใน ค.ศ. 1983 มีการ
ประกาศใช้มาตรฐานงานแนะแนวระดับมัธยมศึกษา โดยให้ครู
ที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการแนะแนวหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง
เคยผ่านการฝึกอบรมด้านการแนะแนว หรือผู้รับผิดชอบ
จัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน ดำเนินการจัดหลักสูตรกิจกรรม
แนะแนวให้แก่แก่นักเรียนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประถมศึกษาถึง
มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้นักเรียนเข้าร่วมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
ครั้งละ 1 ชั่วโมง สำหรับนักเรียนสายอาชีพนั้น กระทรวง
ศึกษาธิการได้ประกาศให้วิทยาลัยการอาชีพทุกแห่งสร้าง
ศูนย์แนะแนวนักศึกษา หรือศูนย์สุขภาวะทางจิต (สุขภาพจิต)
เพื่อดำเนินกิจกรรมแนะแนวให้แก่แก่นักเรียนเหล่านั้น

3) การก่อตั้งองค์กรแนะแนวระดับรัฐบาลและ
ประชาชน มีการก่อตั้งคณะกรรมการการแนะแนวเยาวชนขึ้น
ใน ค.ศ. 1961 จากนั้น ค.ศ. 1969 องค์กรช่วยเหลือเยาวชน
แห่งชาติ (China Youth Corps) ได้ก่อตั้งศูนย์การแนะแนว
อาจารย์จาง ซึ่งเป็นศูนย์ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตแก่เด็กและ
เยาวชน โดยมีบริการสอบถามทางโทรศัพท์ และบริการให้
คำปรึกษารายบุคคล ต่อมาศูนย์นี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์
บริการให้คำปรึกษาเยาวชน ซึ่งปัจจุบันได้ขยายตัวทั่วไต้หวัน
ส่วนองค์กรของรัฐ มีการสร้างแหล่งให้บริการด้านการแนะแนว
เช่น ศูนย์บริการจัดหางานสำหรับประชาชน คณะกรรมการ
องค์การบริหารงานแนะแนวเยาวชน (Executive Yuan) เพื่อ
แนะแนวการอาชีพและฝึกทักษะทางอาชีพให้แก่เยาวชน

4. ระยะยกระดับประสิทธิภาพ เป็นระยะที่สมาคม
แนะแนวแห่งประเทศไทยได้ประกาศหลักจรรยาบรรณทาง
วิชาชีพของสมาชิกขึ้นใน ค.ศ. 1989 ระยะนี้มีการพัฒนางาน
แนะแนวที่สำคัญ ดังนี้

1) เพิ่มสมรรถนะวิชาชีพของครูแนะแนวในโรงเรียน
ด้วยการฝึกอบรมด้านการแนะแนวที่เปิดกว้างและมีหลักสูตรที่
หลากหลาย ซึ่งหลักสูตรลักษณะดังกล่าวจะได้รับความนิยมและ

มีการฝึกปฏิบัติให้กับครูแนะแนวมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มขึ้น ดังนั้นครูแนะแนวจึงมีโอกาสฝึกเทคนิคการแนะแนวและได้รับการฝึกอบรมความรู้ความสามารถทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2) ให้ความสำคัญกับการให้คำปรึกษาในชุมชน เนื่องจากการอบรมครูแนะแนวในไต้หวันเน้นให้ความสำคัญกับการผลิตครูแนะแนวในโรงเรียน ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาไม่สามารถทำงานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานในชุมชนไม่เพียงพอ ปัจจุบันนอกจากจะมีศูนย์การแนะแนวในโรงเรียนแล้ว ในชุมชนก็มีองค์กรลักษณะเดียวกันอยู่มากมาย เช่น ศูนย์การแนะแนวการทำงานแห่งสาธารณรัฐจีน ศูนย์สุขภาพจิตในโรงพยาบาล แต่ละเขต ศูนย์แนะแนวเยาวชนอาจารย์จางของ China Youth Corps ศูนย์ให้คำปรึกษาครอบครัวในเมืองใหญ่ รวมถึงองค์กรแนะแนวเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นในช่วงระยะหลัง ทั้งหมดล้วนสะท้อนให้เห็นความต้องการของชุมชนเพื่อเข้าถึงบริการให้คำปรึกษามากขึ้น ต่อมาใน ค.ศ. 1994 มหาวิทยาลัยครูจางฮว่าได้ทดลองก่อตั้ง “ศูนย์การให้คำปรึกษาและพัฒนาศักยภาพสำหรับชุมชน” ในสังกัดมหาวิทยาลัยขึ้น ซึ่งเป็นการทดลองการบริการให้คำปรึกษาตามความต้องการของคนในชุมชน (Ch'eng, 1996)

3) ผลักดันระบบการนิเทศงาน (supervisor) เป็นมาตรการสำคัญเพื่อการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้เกี่ยวข้อง และสร้างมาตรฐานทางวิชาชีพทางการแนะแนว ซึ่งหน่วยงานแรกที่นำระบบการนิเทศมาใช้คือ ศูนย์การแนะแนวเยาวชนอาจารย์จาง โดยเน้นการนิเทศด้านการบริหารงานและการนิเทศปัญหา รายการณ์ของผู้รับบริการ แม้ปัจจุบันการนิเทศเชิงคลินิกยังพบจุดอ่อนอยู่บ้างในกรอบการทำงาน ระบบการนิเทศ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แต่หน่วยงานต่างๆ ล้วนให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบการนิเทศ รวมทั้งมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการนิเทศด้านการปรึกษาและการแนะแนวในระดับปริญญาเอกเพิ่มขึ้น

วิวัฒนาการของงานแนะแนวไต้หวันได้เริ่มก่อตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลมีการสนับสนุนงานแนะแนวด้วยการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย การกำหนดแผนพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อให้สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทยได้นำนโยบายมาขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา มีการทำงานร่วมกับชุมชนและองค์กรเอกชนได้อย่างมีระบบ ปัจจุบันพัฒนาการของงานแนะแนวในไต้หวันอยู่ในช่วงยกระดับประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาครู พัฒนาระบบงาน และยกระดับการนิเทศติดตามประเมินผล เพื่อให้เท่าทันกับปัญหาทางสังคมที่มีความซับซ้อนและทวีความรุนแรง และสอดคล้องกับความต้องการของคนใน

สังคมมากขึ้น ดังนั้นทฤษฎีและความรู้ด้านการแนะแนวจึงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อวางรากฐานในสังคมให้มีประสิทธิภาพ (Wu, 2000) และเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาระบบการบริหารงานแนะแนวในปัจจุบัน

■ ระบบการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษาของไต้หวัน

การแนะแนวเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้นักเรียนรู้จักเข้าใจ รัก และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถตัดสินใจเลือกและวางแผนชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีปรัชญาทางการแนะแนวเป็นแนวปฏิบัติที่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ทำงานกับนักเรียน ปรัชญานี้มองมนุษย์ในเรื่องคุณค่าและศักยภาพ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ศักดิ์ศรีและการยอมรับ การเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ตลอดจนที่มาของพฤติกรรมมนุษย์ นอกจากนี้ ระบบการบริหารงานแนะแนวของไต้หวันมีการอธิบายรายละเอียดที่ชัดเจน และลงลึกในภารกิจของการแนะแนว ขอบข่ายงานแนะแนว การจัดบริการทางการแนะแนว และมาตรฐานงานแนะแนว ซึ่งองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบการบริหารงานแนะแนวนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่พัฒนาระบบการแนะแนวในไต้หวันให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ภารกิจของการแนะแนว

หัวใจสำคัญของงานแนะแนวในโรงเรียน คือ นักเรียนแม้งานแนะแนวในโรงเรียนของไต้หวันในระยะแรกมักให้ความสำคัญแก่นักเรียนที่มีปัญหา (Wu, 2000) แต่ปัจจุบันงานแนะแนวได้จัดบริการขยายครอบคลุมนักเรียนทุกคน เพื่อให้ได้รับการพัฒนาที่ดีที่สุดและสมบูรณ์ที่สุด ด้วยบทบาทหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1) การเข้าใจนักเรียนรายบุคคล เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนอย่างครอบคลุมทุกด้านเพื่อให้สอดคล้องและบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ด้วยการทำความเข้าใจความสามารถ การแสดงออก และประสบการณ์ของนักเรียนแต่ละคน มีการวัดและประเมินรายบุคคล การให้คำปรึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนรอบด้าน การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา และการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน เพื่อช่วยให้เข้าใจตัวนักเรียนอย่างแท้จริง และนำผลที่ได้ไปพัฒนาให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับตนเองต่อไป

2) การพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ช่วยจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน และทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเติบโต เพื่อสร้างความมั่นใจและสนับสนุนให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยบริการด้านสุขภาพ บริการสารสนเทศทางการแนะแนว บริการให้คำปรึกษา บริการ

ปฐมนิเทศ และการจัดวางตัวบุคคล นักเรียนจึงจะสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่

3) การส่งเสริมการปรับตัว เป็นระบบการส่งเสริมและการส่งต่อที่เน้นการทำงานร่วมกันจากหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง แม้มาตรการป้องกันด้านการปรับตัว จะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่มีผู้ประสบปัญหาด้านการปรับตัว บางรายกรณีบุคลากรแนะแนวสามารถจัดการด้วยตนเอง แต่บางกรณีก็จำเป็นต้องส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางวินิจฉัยและรักษา ดังนั้นบุคลากรแนะแนวในโรงเรียนยังจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการช่วยเหลือจากหลายฝ่ายแม้เป็นเพียงการส่งต่อกก็ตาม

4) การสื่อสารและการให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการแบ่งปันข้อมูลนักเรียน เพื่อการรับรู้ข้อมูลการศึกษา การใช้ชีวิต และอาชีพที่เกี่ยวข้อง ทั้งต่อตัวนักเรียน ผู้ปกครอง และครู เพื่อรับรู้สภาพปัญหาและร่วมกันหาทางช่วยเหลือนักเรียนตามความเหมาะสม ซึ่งข้อมูลผลการวิจัยและการทดสอบทางการแนะแนว ควรให้ข้อมูลย้อนกลับแก่บุคลากรฝ่ายบริหารและครูที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบงาน สร้างบรรยากาศ และสภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการแนะแนวเป็นงานสื่อสารประเภทหนึ่ง ที่ช่วยสะท้อนผลลัพท์ให้มีการปรับเปลี่ยนที่ดีขึ้น ดังนั้นการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาหรือการปรับเปลี่ยนบรรยากาศให้ดีขึ้นก็ตาม

2. ขอบข่ายการแนะแนว

การแนะแนวในโรงเรียน มีความคล้ายคลึงกับการแนะแนวในไทย แต่มีรายละเอียดที่แตกต่างบ้างในแต่ละด้าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน (Huang, 2015) ดังนี้

1) การแนะแนวด้านการใช้ชีวิต ครอบคลุมชีวิตทุกมิติ เช่น ชีวิตประจำวัน ชีวิตครอบครัว ชีวิตในโรงเรียน และชีวิตในสังคม กล่าวคือ (1) ชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมสุขภาวะแบบองค์รวม ได้แก่ กาย จิต สังคม และ ปัญญา ด้วยกิจกรรมยามว่าง และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการศึกษาในโรงเรียน (2) ชีวิตครอบครัว เพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนสำรวจและเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นเป้าหมายและสิ่งสำคัญในชีวิต เพื่อการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้น (3) ชีวิตในโรงเรียน เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การอยู่ร่วมกับการยอมรับความแตกต่าง เพื่อช่วยเหลือหลอมทัศนคติและการปรับตัวของนักเรียน และ (4) ชีวิตในสังคม หมายถึง การส่งเสริมทักษะทางสังคมนอกเหนือจากครอบครัวและโรงเรียน รวมถึงการพูดคุยโดยตรงและการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งต้องระวังปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตในโรงเรียนหรือ

ครอบครัว

2) การแนะแนวด้านการศึกษา เช่น การสร้างนิสัย และพฤติกรรมการเรียนที่ดี ด้วยการช่วยเหลือนักเรียนให้ค้นหาความถนัด และพฤติกรรมการเรียนของตน การวิเคราะห์พฤติกรรมที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการเรียน เพื่อสร้างวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ การสร้างเนื้อหาและสื่อการเรียนที่สมบูรณ์และหลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ กระตุ้นให้รักการเรียนรู้ และเพิ่มความสามารถในการเรียน การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนที่สงบและสบาย มีสื่อการเรียนการสอนที่สนุกและน่าสนใจ รวมทั้งสร้างพลังบวกให้นักเรียน ด้วยการส่งเสริมและให้กำลังใจแทนการตำหนิหรือการลงโทษ เป็นต้น

3) การแนะแนวด้านอาชีพ เป็นการช่วยให้นักเรียนเติมเต็มความต้องการ และค้นหาเป้าหมายในชีวิต ด้วยการสำรวจและเห็นคุณค่าในตนเอง มีการกระตุ้นศักยภาพเพื่อเสริมความมั่นใจ เพื่อตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสม รวมทั้งทักษะสำคัญที่ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการทำงานต่อไปในอนาคต

3. การจัดบริการแนะแนว

งานแนะแนวเป็นงานบริการที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และเป็นไปตามนโยบายของแต่ละโรงเรียน แต่บริการหลักสำคัญของงานแนะแนวในไต้หวันประกอบด้วย การบริการ 8 บริการ (Shertzer & Stone, 1981; Sung, Lin, Cheng, & Hsieh, 2000; Wu, 1990) ดังนี้

1) บริการรวบรวมข้อมูลรายบุคคล (appraisal service) เป็นการทำความเข้าใจความแตกต่างของนักเรียนรายบุคคล ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น การทำแบบทดสอบ แบบสอบถาม การสังเกต การเยี่ยมบ้าน การทำสังคมมิติ การศึกษารายกรณี เป็นต้น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2) บริการสนเทศทางการแนะแนว (information service) เป็นบริการที่เน้นการเติมเต็มประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการแนะแนวเพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนด้านการใช้ชีวิต การศึกษา และอาชีพ เพื่อให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกเรียนต่อหรือประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

3) บริการให้คำปรึกษา (counseling service) ถือเป็นหัวใจสำคัญของการแนะแนว ดำเนินการโดยบุคลากรทางการแนะแนวที่มีความเชี่ยวชาญและผ่านการอบรมเฉพาะทาง ด้วยกระบวนการปรึกษาแบบรายบุคคลหรือแบบกลุ่ม เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจตนเอง ปรับตัว และพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม

4) บริการให้คำแนะนำ (consultation service) เป็นบริการให้ข้อมูล การตอบคำถาม และให้คำแนะนำแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ เพื่อน เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มผู้เกี่ยวข้องทำความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น พร้อมให้ข้อมูล ความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการช่วยเหลือ บริการด้านนี้จัดเป็นบริการทางอ้อมซึ่งแตกต่างจากบริการให้คำปรึกษาที่เป็นบริการพูดคุยกับนักเรียนโดยตรง

5) บริการปฐมนิเทศ (orientation service) บริการนี้จัดขึ้นสำหรับนักเรียนที่เข้าศึกษาใหม่ ช่วยเตรียมความพร้อม และให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์แก่นักเรียนเพื่อทำความรู้จักกับสถานที่ หลักสูตรการเรียนการสอน และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใหม่ เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีความสุข

6) บริการจัดวางตัวบุคคล (placement service) เป็นบริการที่มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนได้ที่ศึกษาหรือได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล ประกอบด้วยการจัดวางตัวด้านการเรียน เช่น การเลือกแผนการเรียน การศึกษาต่อ และการจัดวางตัวทางอาชีพ เช่น การหางานทำในอนาคต เป็นต้น

7) บริการติดตามผล (follow-up service) บริการนี้จัดขึ้นสำหรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน ทั้งกลุ่มนักเรียนที่เลือกศึกษาต่อหรือทำงาน โดยโรงเรียนมีระบบดูแลการติดต่อสื่อสาร และการให้บริการที่จำเป็น เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองในสภาพแวดล้อมใหม่ได้อย่างเหมาะสม

8) บริการงานวิจัย (research service) เป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับการติดตามการดำเนินงานแนะแนว ด้วยการรวบรวมข้อมูล และการประเมินผลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความสำเร็จ ข้อบกพร่อง และข้อเสนอแนะที่ได้จากนักเรียน บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนว เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการแนะแนว และจัดบริการให้เหมาะสมกับนักเรียน นับว่าเป็นบริการที่สำคัญและทำให้งานแนะแนวมีความทันสมัย และมีการพัฒนาอยู่เสมอ

4. มาตรฐานการแนะแนวในสถานศึกษา

การจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนนั้นมีทั้งในโรงเรียน ประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา และวิทยาลัยเทคโนโลยีการอาชีพ โดยมีมาตรฐานสำคัญ (Liu, 2014) ดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานการแนะแนวให้โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีโครงสร้างกิจกรรม และวัตถุประสงค์รายวิชากิจกรรมแนะแนว

ในชั้นเรียน

2) โครงร่างการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนในระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย การจัดบริการ 2 ด้าน คือ การแนะแนวด้านการใช้ชีวิต และการแนะแนวทางการศึกษา ส่วนโครงร่างการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การแนะแนวด้านการใช้ชีวิต การแนะแนวทางการศึกษา และการแนะแนวด้านอาชีพ

3) มาตรฐานการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการกำหนดคำอธิบายโดยสังเขปว่ากิจกรรมแนะแนวคือ งานสำคัญทางการศึกษา โรงเรียนแต่ละแห่งควรใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนเข้าใจความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ด้วยการสำรวจปัญหา และการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนของนักเรียน ทั้งด้านสติปัญญา สุขภาพ ลักษณะนิสัย ผลการศึกษา ความขยันตั้งใจ สภาพแวดล้อม ครอบครัว งานอดิเรก ความสามารถพิเศษ และข้อถ้อย ด้วยการสำรวจอย่างละเอียด ทำความเข้าใจ และเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนไว้เป็นหลักฐานและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้แสดงความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ส่วนวิทยาลัยเทคโนโลยีการอาชีพไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์รายวิชาแนะแนวและโครงร่างกิจกรรมแนะแนวไว้อย่างชัดเจน งานด้านแนะแนวส่วนใหญ่จึงเน้นการส่งเสริมสุขภาพทางจิตและกิจกรรมเชิงรณรงค์ป้องกัน

4) การจัดสรรเวลาเรียนวิชาแนะแนวในระดับประถมศึกษา มีการดำเนินการตามมาตรฐานการแนะแนว โดยระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีได้กำหนดเวลาไว้อย่างแน่นอน แต่ใช้เวลาของอาจารย์ประจำชั้นและกิจกรรมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวตามโอกาส แต่สำหรับระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง 6 ได้กำหนดให้จัดการเรียนการสอนคาบเรียนสัปดาห์ละ 1 คาบเป็นเวลา 40 นาที และจัดกิจกรรมลักษณะร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่ม โดยจัดสัปดาห์เว้นสัปดาห์อย่างต่อเนื่อง

5) การจัดสรรเวลาเรียนวิชาแนะแนวในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามข้อกำหนดของมาตรฐาน การแนะแนวแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ “กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน” และ “กิจกรรมแนะแนวทั่วไป” โดยจัดให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนสัปดาห์ละ 1 คาบคาบละ 40 นาที ส่วนกิจกรรมแนะแนวทั่วไปไม่ได้กำหนดเวลาที่ชัดเจน

กล่าวโดยสรุป มาตรฐานการแนะแนวในแต่ละระดับชั้นล้วนมีความแตกต่างกัน โดยยึดมาตรฐานการแนะแนวจากส่วนกลางเป็นหลัก มีการจัดสรรเวลาเรียนระดับประถมศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และวิทยาลัยเทคโนโลยีการอาชีพที่แตกต่างกันตามระดับชั้น ทั้งการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนโดยตรง หรือการจัดโดยรวมอยู่ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น รายวิชาทางด้านจิตวิทยาของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาด้านสังคมศาสตร์ของวิทยาลัยเทคโนโลยีการอาชีพ หรือการจัดแนะแนวนอกชั้นเรียนเพิ่มเติม เป็นต้น

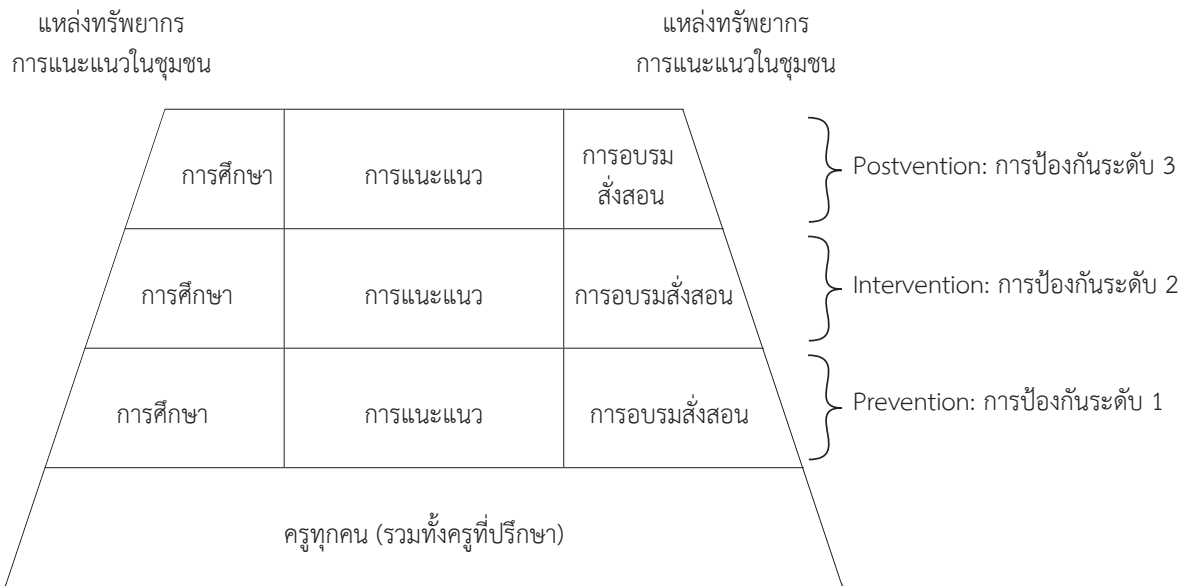
■ การพัฒนาโมเดลการแนะแนวระบบใหม่ของไต้หวัน

การออกแบบและพัฒนาโมเดลการแนะแนวระบบใหม่ ของไต้หวันเป็นวิวัฒนาการต่อเนื่องจากการทำความเข้าใจหลักการพื้นฐานของระบบการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษาที่ดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก ดังนั้นการแนะแนวในไต้หวันจึงมีการปรับเปลี่ยนให้ก้าวทันยุคสมัยและความเปลี่ยนแปลง ซึ่งการพัฒนาโมเดลการแนะแนวระบบใหม่ ล้วนเกิดจากการเก็บข้อมูล การค้นคว้าวิจัยอย่างเป็นระบบ โดย

เนื้อหาของการพัฒนาโมเดลครอบคลุมทั้งการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบงาน และการพัฒนาผู้เรียนเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การแนะแนวระบบใหม่แบบสามรวมเป็นหนึ่ง

งานแนะแนวในไต้หวันที่ผ่านมาประสบปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ครอบคลุม โรงเรียน และชุมชน มิได้ทำงานร่วมมือกันอย่างเต็มที่ ทำให้การบริหารงานไม่เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ประการที่สอง ระบบการแนะแนวในโรงเรียนแม้จะเน้นความร่วมมือรับผิดชอบจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน แต่ในความเป็นจริงไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนตามที่ตกลงไว้ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงออกแถลงการณ์ประจำเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1999 เพื่อนำเสนอ การแนะแนวระบบใหม่สามรวมเป็นหนึ่ง ประกอบด้วย การศึกษา การแนะแนว และการอบรมสั่งสอน ซึ่งนำแนวคิดการป้องกัน 3 ระดับของงานแนะแนวมาใช้ โดยมีสาระสำคัญของรูปแบบการแนะแนวระบบใหม่สามรวมเป็นหนึ่ง (Huang, 2015) ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างการแนะแนวระบบใหม่สามรวมเป็นหนึ่ง: การศึกษา การแนะแนว และการอบรมสั่งสอน (Ministry of Education, 1998, as cited in Huang, 2015)

1) ครูทุกคนมีส่วนร่วมในงานแนะแนว เพราะครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน มีหน้าที่สำคัญเพื่อให้ความรู้และการศึกษา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการแนะแนว ดังนั้นครูทุกคนจำเป็นต้องมีพื้นฐานทางการแนะแนว และสามารถนำความรู้ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนการสอน โดยนำฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนหรือชุมชน มาใช้เพื่อการ

พัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
 2) การออกแบบบริหารงานแนะแนวและระบบการดูแลนักเรียนของฝ่ายวินัยเน้นการทำงานร่วมกัน มีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนมากขึ้น โดยปรับเปลี่ยนจากฝ่ายวินัยเป็นฝ่ายกิจการนักเรียน เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือ ดูแล ป้องกัน แทนการอบรมสั่งสอนหรือการทำโทษเพียงอย่างเดียว มีการใช้

หลักการแนะนำเพื่อการป้องกันระดับต้น ร่วมกับการให้การศึกษามีการปรับเปลี่ยนห้องแนะนำในโรงเรียนเพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์ให้การปรึกษาหรือศูนย์แนะนำเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานบริการในระดับสูงขึ้น พัฒนาการทำงานเชิงรุกมากกว่าการทำงานกับนักเรียนที่ประสบปัญหา และพัฒนาศักยภาพนักเรียนด้วยกระบวนการที่หลากหลายและครอบคลุม เช่น การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ การทำแบบทดสอบเพื่อพัฒนาศักยภาพ การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นต้น

3) การพัฒนาระบบการศึกษา การแนะนำ และการอบรมสั่งสอนให้เป็นหนึ่งเดียวกันนั้น เป้าหมายสำคัญเพื่อสร้างระบบการป้องกัน 3 ระดับ โดยเริ่มต้นจากระดับพื้นฐานระดับกลาง และระดับวิกฤติ โดยอาศัยกระบวนการทำงานแบบเครือข่ายและระบบการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ โดยงานแนะนำไม่สามารถทำงานตามลำพังได้ การทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันให้ความรู้ ปลูกฝังวินัย และการช่วยเหลือพัฒนาผู้เรียน เป็นบทบาทหน้าที่สำคัญที่จะยกระดับงานแนะนำของไต้หวัน ให้ประสบความสำเร็จและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการแนะนำระบบใหม่แบบสามรวมเป็นหนึ่งในโมเดลที่เน้นกระบวนการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน โดยใช้แหล่งทรัพยากรการแนะนำในชุมชน เช่น บ้าน โรงเรียน องค์กรศาสนา หน่วยงานสุขภาพจิตชุมชน หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เป็นต้น ทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดโดยใช้การศึกษา การแนะนำ และการอบรมสั่งสอนจากผู้เกี่ยวข้องร่วมทำงานเชิงป้องกันทุกระดับ ทำให้บทบาทของการแนะนำระบบใหม่จึงไม่ได้จำกัดแค่งานแนะนำในโรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นการทำงานแนะนำที่เน้นการพัฒนาเด็กแบบองค์รวมด้วยการสร้างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง

2. โมเดล WISER กับ การแนะนำ

กระทรวงศึกษาธิการไต้หวันกำหนดโมเดล WISER เพื่อใช้ขับเคลื่อนกระบวนการทำงานแนะนำให้มีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ หรือ ขั้น W ประกอบด้วย การบูรณาการทำงานโรงเรียนแบบองค์รวม (whole school) การทำงานให้บรรลุผลสำเร็จและได้รับประโยชน์ร่วมกัน (workable and mutual benefits) และการทำงานที่ชาญฉลาด (working smart) ขั้นนี้เป็นหลักการสำคัญที่ช่วยให้ครูและบุคลากรทางการแนะนำนำมาประยุกต์ใช้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างระบบภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง การลดความซ้ำซ้อนของการทำงานด้วยการทำงานอย่างชาญฉลาดและได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยมุ่งเน้น

ที่ตัวนักเรียนเป็นหลัก ขั้นต่อมาคือ ขั้นการปฏิบัติงาน หรือ ISE ประกอบด้วย การเข้าถึงผู้เรียนรายบุคคล (individualized intervention) การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ (system collaboration) และการประเมินผล (evaluation) ซึ่งขั้นปฏิบัติงานนี้สอดคล้องกับการทำงานตามการจัดบริการทางการแนะนำทั้ง 8 บริการ ที่เน้นการเข้าถึงนักเรียนด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ การนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เพื่อการพัฒนาศักยภาพและให้การช่วยเหลือนักเรียนอย่างถูกต้อง รวมทั้งมีระบบการติดตามผลและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นสุดท้ายคือ การบูรณาการทรัพยากร (resources integration) เพื่อการปรึกษาเชิงวิชาชีพ (therapeutic counseling) หรือขั้น R โดยบุคลากรทางการแนะนำ นำกระบวนการ และทรัพยากรทางการแนะนำ ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ไปใช้ทำงานให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดในการปรึกษาเชิงวิชาชีพซึ่งดำเนินงานที่ศูนย์ให้การปรึกษาตามที่รัฐบาลบัญญัติให้จัดตั้งขึ้น (Ministry of Education, 2016a)

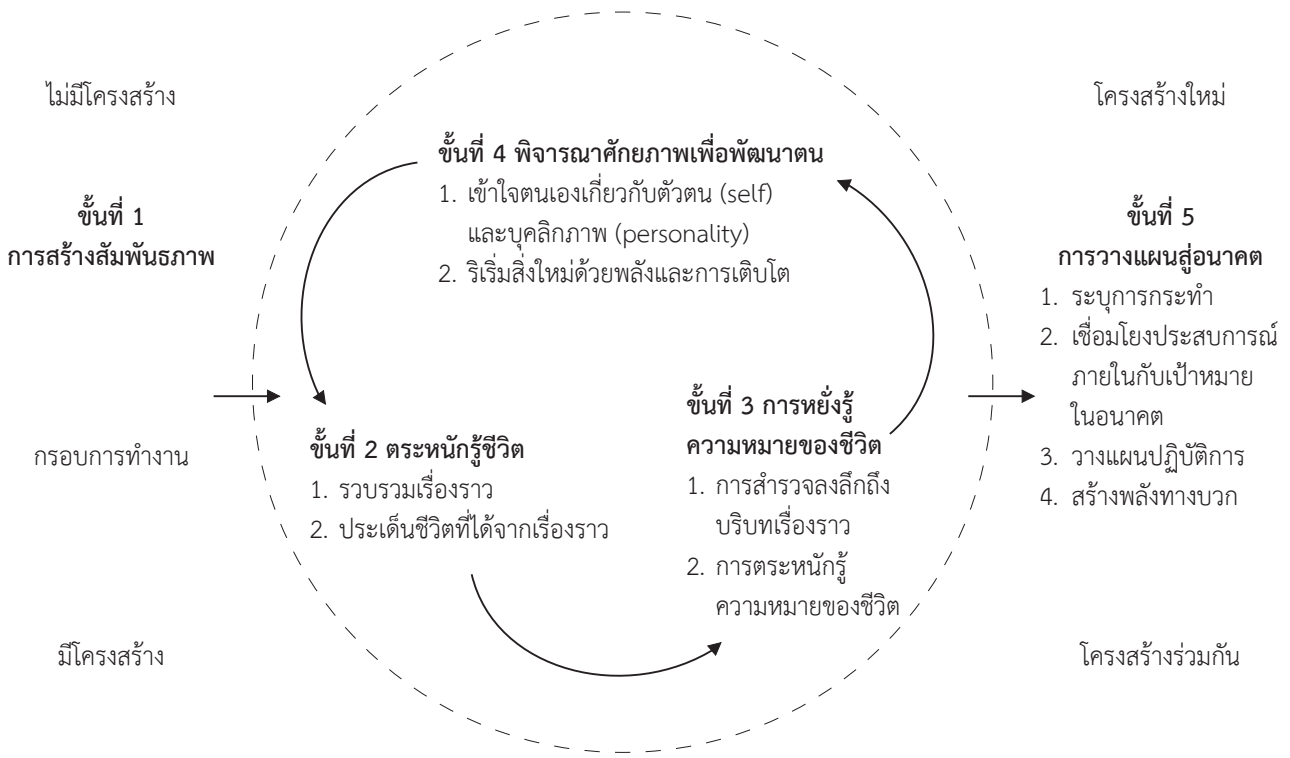
โมเดล WISER จึงเป็นขั้นตอนการทำงานพื้นฐานสำคัญที่ครูแนะนำและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้การทำงานมีเอกภาพ โดยคำนึงถึงความต้องการทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อช่วยให้เกิดการปรับตัว มีการเติบโตและพัฒนาการที่ดีขึ้น (Hsu, 2013; Yeh, 2013)

3. โมเดลการเพิ่มความหมายในชีวิตนักเรียน

ค่านิยมสำคัญของการจัดการศึกษาในไต้หวัน คือ ความเป็นธรรมชาติ การมีปฏิสัมพันธ์ และสามัญสำนึกที่ดีภารกิจสำคัญของครูแนะนำไต้หวัน จึงมีหน้าที่ทำให้นักเรียนรู้จักตนเอง จุดประกายให้มีแรงจูงใจที่ดีเพื่อการศึกษาเล่าเรียนสร้างกระบวนการให้นักเรียนรู้จักความหมายของชีวิต มีสัมพันธภาพและสามัญสำนึกที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น สังคม และธรรมชาติ การจัดหลักสูตรทางการศึกษาจึงมีเป้าประสงค์ให้นักเรียนมีแรงบันดาลใจที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้และทักษะชีวิต มีพัฒนาการทางอาชีพที่ก้าวหน้า และมีสำนึกความเป็นพลเมือง (Ministry of Education, 2016b)

การเพิ่มความหมายในชีวิตนักเรียนเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยม และมีความสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนมีมุมมองที่เข้าใจโลกและชีวิตมากยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพ ขั้นที่ 2 การตระหนักรู้ชีวิต ขั้นที่ 3 การยังรู้ความหมายของชีวิต ขั้นที่ 4 การพิจารณาศักยภาพเพื่อพัฒนาตน ขั้นที่ 5 การวางแผนสู่อนาคต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 โมเดล 5 ขั้นตอนการสร้างความหมายในชีวิต (Tien & Wang, 2016)

ขั้นที่ 1 การสร้างสัมพันธภาพ เป็นขั้นตอนเริ่มต้นของกระบวนการสร้างความหมายในชีวิต โดยครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศความรัก ความไว้วางใจ ลดช่องว่างระหว่างกันเพื่อการเข้าถึงนักเรียน ซึ่งใช้กรอบการทำงานแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง กล่าวคือ การสร้างสัมพันธภาพแบบมีโครงสร้างคือ การสร้างความรัก ความเข้าใจ และความไว้วางใจต่อกันตามบทบาทหน้าที่และสถานะของครู เช่น บทบาทหน้าที่ของครูประจำชั้น ทำหน้าที่สอบถามชีวิตความเป็นอยู่ ครูฝ่ายปกครองอบรมสั่งสอนสร้างวินัย ด้วยความเมตตา เป็นต้น ส่วนการสร้างสัมพันธภาพแบบไม่มีโครงสร้าง คือ การสร้างความรู้สึกที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนในฐานะสมาชิกในครอบครัว หรือในฐานะบุคคลใกล้ชิดที่นักเรียนสามารถไว้วางใจและกล้าเปิดเผยเรื่องราวชีวิตด้วยความรักและความไว้วางใจร่วมกัน

ขั้นที่ 2 การตระหนักรู้ชีวิต เป็นขั้นตอนการสำรวจเรื่องราวชีวิต โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องราวชีวิตนักเรียนด้วยกระบวนการสัมภาษณ์ การใช้ทักษะการปรึกษาเบื้องต้น เช่น การรับฟัง การทวนความ การสะท้อนความรู้สึก การสรุป เป็นต้น มาใช้จับประเด็นและระบุเรื่องราวชีวิตนักเรียนเพื่อให้ครูตระหนักรู้เรื่องราวชีวิตของนักเรียน และสามารถสะท้อนให้นักเรียนสำรวจตนเองได้

ขั้นที่ 3 การหยั่งรู้ความหมายของชีวิต เป็นการระบุ

เรื่องราวชีวิต โดยการสำรวจลึกลงจากขั้นการตระหนักรู้ชีวิตเพื่อช่วยให้ครูทำความเข้าใจบริบทที่เกี่ยวข้อง ร่วมสำรวจข้อมูลพร้อมทั้งนักเรียนและสะท้อนให้นักเรียนตระหนักและหยั่งรู้ความหมายในชีวิตเพิ่มขึ้น

ขั้นที่ 4 การพิจารณาคัญภาพเพื่อพัฒนาตน เป็นขั้นตอนที่นักเรียนเข้าใจตนเองมากขึ้น รับรู้ความสนใจ ความถนัดตัวตนและบุคลิกภาพชัดเจนขึ้น เพื่อนำมาใช้พัฒนาศักยภาพตนเองต่อไป

ขั้นที่ 5 การวางแผนสู่อนาคต เป็นขั้นการนำความหมายในชีวิตที่ผ่านการสำรวจและทำความเข้าใจมาประยุกต์ใช้ด้วยการระบุพฤติกรรมในลักษณะรูปธรรม มีการเชื่อมโยงประสบการณ์ภายในกับการสร้างเป้าหมายในอนาคตเพื่อนำมาวางแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ และมีการสร้างพลังเชิงบวกให้กับตนเอง ซึ่งเป็นการสร้างโครงสร้างใหม่ให้กับชีวิต โดยอาศัยโครงสร้างร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน

โมเดลการเพิ่มความหมายในชีวิตนักเรียนเป็นกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนานักเรียน โดยใช้กระบวนการคล้ายคลึงกับการปรึกษาเชิงวิชาชีพที่เน้นการสร้างสัมพันธภาพ การสำรวจปัญหา ผลกระทบ และความต้องการเพื่อกำหนดเป้าหมาย การหาแนวทางแก้ปัญหา การวางแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และการยุติการให้บริการ นอกจากนี้กระบวนการเพิ่มความหมาย

ในชีวิตแก่นักเรียนมิได้อธิบายเฉพาะนักเรียนที่ประสบปัญหา และเข้ารับการศึกษาเชิงวิชาชีพเท่านั้น แต่โมเดลดังกล่าว เป็นการพัฒนานักเรียนโดยใช้กระบวนการสร้างสัมพันธภาพเป็น พื้นฐานสำคัญ เพื่อสร้างพฤติกรรมเชิงบวกอันเริ่มต้นจากภายใน ให้นักเรียนรู้จักตนเองและวางแผนชีวิตตามเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน

■ สถานการณ์ปัจจุบันของงานแนะแนวในสถานศึกษา

ระบบงานแนะแนวในไต้หวัน มีเอกลักษณ์เฉพาะที่ โดดเด่นด้านการปรับตัวให้ก้าวทันบริบทความเปลี่ยนแปลง และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาระบบงาน ระบบทรัพยากร บุคคล และพัฒนาศักยภาพนักเรียนอันเป็นทรัพยากรสำคัญของ ประเทศ ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด ทำให้ ลักษณะงานแนะแนวของไต้หวันในสถานการณ์ปัจจุบันมีความแตกต่างกับไทยหลายประการ อย่างไรก็ตามแม้ระบบ การแนะแนวของไต้หวันจะมีความโดดเด่น แต่ยังมีปัญหาและ อุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการเช่นกัน ซึ่งข้อมูลที่ สะท้อนถึงปัญหานี้ล้วนเกิดจากการทำวิจัยและระบบติดตามผล และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพทำให้รัฐบาลและผู้เกี่ยวข้อง นำประเด็นที่ได้ไปพัฒนาแก้ไขระบบงานอย่างต่อเนื่อง

1. สถานการณ์ทั่วไป

1) สถานการณ์ทางสังคมที่ส่งผลต่องานแนะแนวใน สถานศึกษา เกิดจากไต้หวันประสบปัญหาอัตราการเกิดของ ประชากรน้อยลง ทำให้จำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อมีจำนวน ลดลง ผู้ปกครองจึงมีความคาดหวังให้บุตรธิดาได้รับการดูแล อย่างดีจากโรงเรียน ทำให้ความกดดันจากกระแสสังคม ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองเอง และบุคคลรอบข้างส่งผลให้นักเรียนประสบปัญหา ด้านร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ ไม่สามารถจัดการและควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ส่งผล ให้นักเรียนมีการรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ มีปัญหาความ ก้าวร้าว ซึมเศร้า และคับข้องใจ (Chen & Cheng, 2013) นอกจากนี้จากการศึกษาของ Chao (2009) พบว่า ปัจจัยที่ ส่งผลให้นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในไต้หวัน ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ คือ การถูกทำร้ายจากเพื่อนและครู ความกดดันจากการเรียน ความกดดันจากครอบครัว ความขัดแย้ง ในครอบครัว และบุคลิกภาพส่วนบุคคล สอดคล้องกับผลการ สสำรวจของ Child Welfare League Foundation (2016) พบว่า สิ่งที่ทำให้นักเรียนไต้หวันใช้ชีวิตด้วยความกดดัน คือ การศึกษา เพื่อน ตนเอง ครอบครัว และปัญหาการสื่อสารกับ ผู้ใหญ่ จากงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าปัญหาในกลุ่มนักเรียนไต้หวัน ล้วนมีความซับซ้อน และกลุ่มที่เกิดปัญหายังมีอายุลดลง โรงเรียน

ในไต้หวันจึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบงานแนะแนวตั้งแต่ ระดับประถมศึกษา เพื่อช่วยให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดีและใช้ชีวิต อย่างมีความสุข (Chao & Wang, 2007; Wang & Tu, 2009)

2) การแนะแนวในโรงเรียนระดับประถมศึกษาให้ความสำคัญกับการแนะแนวด้านการใช้ชีวิตและการศึกษา โดยใช้กระบวนการโฮมรูมเป็นหลัก อาศัยความใกล้ชิดระหว่าง ครูกับนักเรียนเพื่อสังเกตปัญหาทางจิตใจและพฤติกรรมที่ ผิดปกติของนักเรียน โดยนำข้อมูลที่ได้ มาออกแบบการรณรงค์ ป้องกันและให้การช่วยเหลือโดยใช้โมเดล WISER และยึดหลัก มาตรฐานของการแนะแนว คือ เน้นการรับผิดชอบของครูทุกคน มีการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินทางจิตวิทยาเพื่อใช้กับ นักเรียน และการเข้ารับการอบรมการให้บริการทางการแนะแนว ของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ (Hsu, 2013)

3) การแนะแนวในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แตกต่าง จากการแนะแนวในระดับประถมศึกษา โดยให้ความสำคัญกับ การแนะแนวครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะทางด้านอาชีพ โดยแบ่งแผนการทำงานออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มแรก เป็นการเตรียมนักเรียนเพื่อเข้าศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายสายสามัญ และกลุ่มที่สอง คือ การเตรียมนักเรียนเพื่อ เข้าศึกษาต่อสายอาชีพที่วิทยาลัยเทคโนโลยีการอาชีพ โดยส่วน ใหญ่นักเรียนมักเลือกเรียนสายสามัญ ด้านสายวิทยาศาสตร์หรือ สายสังคมศาสตร์ หากนักเรียนสอบเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายไม่ได้ มักนิยมเลือกเรียนสายอาชีพ ดังนั้นการสอบ เข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจึงมีการแข่งขันที่สูง เนื่องจากความคาดหวังของครอบครัวและบุคคลรอบข้าง ทำใ้ นักเรียนใช้เวลากับการเรียน และการเตรียมตัวสอบมากกว่าการ ทำกิจกรรมอื่น ทำให้หลายคนขาดโอกาสสำรวจตนเองเกี่ยวกับ ความสนใจและความถนัดเพื่อศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับโลก ของงาน และมีความเครียดหรือกดดันอีกครั้งเมื่อสอบเข้าศึกษา ต่อระดับอุดมศึกษา ส่วนนักเรียนที่เลือกเรียนสายอาชีพส่วนมาก เรียนตามค่านิยมของคนไต้หวันเช่นกัน คือ นักเรียนชายมักเลือก เรียนด้านอุตสาหกรรม และนักเรียนหญิงมักเลือกเรียนด้าน พาณิชยกรรม หรือคหกรรมศาสตร์ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ขาดโอกาส สสำรวจความถนัด ขาดข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ และ การวางแผนการประกอบอาชีพระยะยาว (Tien & Wang, 2016)

4) หน้าที่สำคัญอีกประการของครูแนะแนวไต้หวัน คือ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวก มีการดูแลช่วยเหลือกัน และกัน ช่วยสนับสนุนด้านวิชาการและการปรับตัว ครูผู้สอน มีการทำงานร่วมกับครูแนะแนวหรือนักจิตวิทยาการศึกษา เพื่อออกแบบกิจกรรมแนะแนวที่ช่วยเอื้อให้เกิดการเรียนรู้และ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่

หลากหลาย เช่น การสอน การแนะแนวแบบกลุ่ม กิจกรรม เปิดโลกการเรียนรู้ ทักษะการจัดการชั้นเรียนเพื่อให้เกิดความรัก ความไว้วางใจระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนศึกษาอย่างมีความสุข รู้จักตนเอง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีพัฒนาการทางอาชีพ และสามารถปรับตัวทางสังคมได้ (Lin & Chen, 2016)

5) การศึกษาทางอาชีพเป็นอีกบทบาทสำคัญของ ครูแนะแนวระดับมัธยมศึกษาของไต้หวัน ที่มีการให้ความสำคัญ พื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการทางอาชีพตลอดชีวิตตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งในหลักสูตรมุ่งเน้นการให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักบุคลิกภาพ และจุดเด่นของตน เช่น ทักษะ ทักษะ ความสามารถ เป็นต้น เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต (Tien & Wang, 2016)

2. จุดเด่น

การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษาของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) มีจุดเด่นเกี่ยวกับวิวัฒนาการที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดที่หลากหลายทั้งประเทศตะวันตก จีน และญี่ปุ่น ทำให้มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ และมีการพัฒนาปรับปรุงแนวความคิด ให้ทันสมัย มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) รัฐบาลให้ความสำคัญกับการสร้างระบบส่งเสริมสุขภาพจิตในนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง โดยให้กระทรวงศึกษาธิการ นำการแนะแนวระบบใหม่สามรวมเป็นหนึ่งใน บรรจุในแผนปฏิรูป การศึกษาเมื่อปี ค.ศ. 1998 และจัดทำโครงสร้างอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการนำโมเดล WISER และโมเดล 5 ขั้นตอน การสร้างความหมายในชีวิต โดยเน้นการใส่ใจนักเรียนทุกคน การนำทรัพยากรในชุมชนมาส่งเสริมประสิทธิภาพระบบการแนะแนวในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวคิด “การแนะแนว คือ หัวใจสำคัญ ระเบียบวินัย คือ ส่วนเสริม” รูปแบบการดำเนินงานจึงเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนรวมทั้งนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ

2) การดำเนินงานแนะแนวในไต้หวันมีการจัดการอย่างเป็นระบบ และมีมาตรฐานการแนะแนวคอยกำกับ ติดตามเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐาน มีกลไกที่ขับเคลื่อนงานแนะแนวครอบคลุมทุกมิติ ทั้งการกำหนดหลักสูตรที่คำนึงความแตกต่างของผู้เรียน เช่น หลักสูตรสำหรับนักเรียนกลุ่มปกติ และหลักสูตรเฉพาะนักเรียนที่มีลักษณะพิเศษ ระบบการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการแนะแนว ระบบการบริหารจัดการและกฎระเบียบข้อบังคับ รวมทั้งกลไกที่เปิดโอกาสให้องค์กรจากภายนอกที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวเข้ามา มีบทบาท สนับสนุน และส่งเสริมภารกิจด้านแนะแนวให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3) ระบบฐานข้อมูลและการศึกษาวิจัยด้านการแนะแนว เป็นภารกิจสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนงานแนะแนวในไต้หวันรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ตัดสินใจอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการศึกษาวิจัยด้านการแนะแนวที่มีข้อมูลทันสมัย สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสภาพสังคมและโรงเรียนของไต้หวัน ทำให้วงการแนะแนวในไต้หวันมีการพัฒนา และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมแนะแนว

4) รัฐบาลไต้หวันให้ความสำคัญกับระบบการอบรมครูและบุคลากรทางการแนะแนวที่เคร่งครัดและเข้มงวด โดยกำหนดให้บุคลากรที่ทำงานด้านสุขภาพจิตต้องมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ด้านการสอนไม่ต่ำกว่าสองปี และมีประสบการณ์ทำงานแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจิตเป็นระยะเวลา 3-6 ปี หรือเป็นบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับทักษะด้านสังคมศาสตร์ จิตวิทยา การศึกษาทางอาชีพ และการปรึกษาเชิงจิตวิทยา โดยบูรณาการความรู้ทำงานกับนักเรียนเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล การสำรวจ การทำแบบสอบถาม การทดสอบทางจิตวิทยา การวิจัยรายการกรณี การบำบัดทางจิต และการให้บริการให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครอง เป็นต้น นอกจากนี้บุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานด้านสังคม การบริหาร และการบริการสังคมจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ (Miao, 2012)

3. ปัญหาและอุปสรรค

ระบบบริหารงานแนะแนวของไต้หวัน ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่เกิดจากการทำวิจัย ศึกษาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นบริการหนึ่งของงานแนะแนวที่ครูแนะแนวต้องปฏิบัติ จากการศึกษาค้นคว้าสามารถแบ่งเป็นประเด็น ดังนี้

1) ปัญหาด้านแนวคิดและหลักการ เนื่องจากงานแนะแนวในไต้หวันได้รับอิทธิพลจากแนวคิดตะวันตก ทำให้ขาดทฤษฎีการแนะแนวที่ตรงกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของไต้หวัน (Lee, 2004) นอกจากนี้ บุคลากรทางการแนะแนวและบุคคลทั่วไปยังเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับงานแนะแนวว่าเป็นการจัดบริการให้กับนักเรียนที่มีปัญหา มองการจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นการสอนในห้องเรียนหรือเป็นกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ไม่มีความสำคัญต่อผู้เรียน (Chang, 2004) รวมทั้งบุคลากรแนะแนวขาดการสื่อสารให้บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าใจบริบทและขอบเขตการทำงาน (Tsai, 2002) ทำให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและผู้ปกครองมุ่งเน้นเกี่ยวกับการศึกษาต่อ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแนะแนวด้านการศึกษาเท่านั้น หรือวิทยาลัยเทคโนโลยี

การอาชีพมักเน้นการฝึกฝนทักษะการทำงานมากเกินไปจนมองข้ามทักษะการปรับตัวและการเข้าใจตนเอง ซึ่งจัดอยู่ขอบข่ายแนะแนวด้านการใช้ชีวิต (Tien & Wang, 2016) ดังนั้นรัฐบาลไต้หวันจึงมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญของการจัดการแนะแนวในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้านจิตวิทยาและการแนะแนว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเพื่อเข้าไปทำงานกับนักเรียนที่มีปัญหาด้านจิตใจและพฤติกรรมในโรงเรียน

2) ปัญหาด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ พบว่าครูแนะแนวไต้หวันประสบปัญหาการบริหารจัดการเรื่องเวลาเนื่องจากภารกิจเกี่ยวกับงานแนะแนวต้องใช้เวลาในการบริหารจัดการจำนวนมาก ทั้งการบริหารงานทั่วไป การจัดการเรียนการสอน การให้บริการตามภารกิจการแนะแนวทั้ง 8 บริการ และการใช้เวลาส่วนใหญ่กับงานเอกสาร ทำให้ครูแนะแนวไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการเข้าถึงผู้เรียนอย่างละเอียด (Tsai, 2002) ประเด็นถัดมา คือ การขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตัวนักเรียนเองที่มองว่าการเข้ารับบริการแนะแนวหรือบริการให้การปรึกษาเป็นเรื่องของนักเรียนที่มีปัญหา ทำให้นักเรียนหลายคนไม่กล้าเข้ารับบริการ รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าของสังคมไต้หวัน ที่ทำให้ประเด็นเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และครอบครัวมีความหลากหลายและซับซ้อนเพิ่มขึ้น (Hsu, 2013)

3) ปัญหาด้านงานเทคนิค วิธีการ และงานวิจัย พบว่าทรัพยากรทางการแนะแนวบางโรงเรียนไม่เพียงพอ มีความล้ำสมัย และไม่ได้รับการปรับปรุง (Hsu, 2013) ทำให้ขาดประสิทธิภาพเมื่อนำไปใช้วัดและประเมินนักเรียน ประเด็นถัดมา คือ การขาดความร่วมมือจากครูและบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการวัดและทดสอบทางจิตวิทยา โดยมองว่าการทดสอบทางจิตวิทยาไม่มีความสำคัญและเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของครูแนะแนวเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้พบว่า กระทรวงศึกษาธิการไต้หวันให้ความสำคัญกับระบบฐานข้อมูล โดยการกำหนดให้แต่ละโรงเรียนสร้างคลังข้อมูลของนักเรียน แต่ยังคงพบว่าคุณสมบัติของนักเรียนไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในการจัดบริการแนะแนว หรือการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มประสิทธิภาพ ปัญหาด้านการวิจัยและการพัฒนางานแนะแนวไต้หวันล้วนอยู่ในระยะพัฒนาทำให้งานวิจัยมาตรการเทคนิค และวิธีการส่วนใหญ่อยู่ในช่วงการวิจัยทดลองเพื่อการพัฒนา อย่างไรก็ตาม ผลจากการวิจัยและการติดตามประเมินผลของงานแนะแนวอย่างเป็นระบบทำให้ค้นพบข้อดีข้อเสียของการจัดบริการ

แนะแนว ทำให้ทิศทางการจัดการแนะแนวไต้หวันเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ (Wu, 2000)

สรุป

การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษาของไต้หวัน จากอดีตเป็นระบบที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างแนวคิดชาติตะวันตก ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสหรัฐอเมริกา ร่วมกับแนวคิดชาติตะวันออก ได้แก่ จีน และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่เคยปกครองไต้หวันมาระยะหนึ่ง ทำให้ระบบการศึกษาและการแนะแนวได้รับอิทธิพลแนวความคิดและการพัฒนาจากประเทศมหาอำนาจ ซึ่งเริ่มต้นจากการแนะแนวทางอาชีพสู่การยกระดับและพัฒนาระบบงานแนะแนวที่ลงลึกถึงระดับชุมชน มีการขับเคลื่อนงานอย่างเป็นระบบด้วย การบริหารงานที่เริ่มจากรัฐบาลส่วนกลาง โดยกระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่สนับสนุน กำหนดนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ สู่สมาคมแนะแนวเพื่อผลักดันแนวปฏิบัติและมาตรฐานวิชาชีพ สู่การนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมในโรงเรียนที่มีระบบการศึกษาภาคบังคับถึง 12 ปี ทำให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาและเข้าถึงการพัฒนาอย่างเต็มที่ บทเรียนสำคัญที่สังคมไทยเรียนรู้จากระบบการบริหารงานแนะแนวของไต้หวัน คือ การปรับตัวให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่าการจัดบริการแนะแนวของไต้หวันมี 8 บริการ เพื่อจัดให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและสภาพผู้เรียนที่แตกต่างกับไทยที่ยึดการจัดบริการตามแนวคิดดั้งเดิมคือ 5 บริการ มาโดยตลอด ซึ่งบริการที่เพิ่มเติมจากเดิม คือ บริการให้คำแนะนำ เพื่อตอบโจทยการทำงานกับให้ข้อมูลเชิงลึกแก่นักเรียนและผู้ปกครอง บริการปฐมนิเทศ เพื่อการเตรียมความพร้อมผู้เรียนอย่างเต็มที่ และบริการงานวิจัย เพื่อค้นคว้าและพัฒนางานแนะแนว ทำให้ไต้หวันมีโมเดลการแนะแนวระบบใหม่ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากการทำงานในลักษณะภาคีเครือข่าย โดยใช้ทรัพยากรทางการแนะแนวในชุมชนมาขับเคลื่อนงานป้องกันเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีโมเดลการพัฒนากระบวนการทำงานที่เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพด้วยกระบวนการ WISER รวมทั้งการพัฒนานักเรียนจากปัจจัยภายใน คือ โมเดลการสร้างความหมายในชีวิต โดยโมเดลการแนะแนวดังกล่าวล้วนเกิดจากการจัดเก็บฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ และการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบการตัดสินใจ ซึ่งการบริหารงานแนะแนวที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพจะเป็นปัจจัยเสริมระบบการศึกษาของไต้หวันให้มีความเข้มแข็งเพื่อสร้างนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีสุขภาพกายและใจที่สมบูรณ์ รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อย้อนมอง

ระบบการบริหารงานแนะแนวในไทย แม้ระยะหลังระบบงานแนะแนวในโรงเรียนจะถูกลดความสำคัญ อย่างไรก็ตามงานแนะแนวยังมีความจำเป็นสำหรับการพัฒนาศักยภาพนักเรียน หากทุกฝ่ายเห็นความสำคัญและร่วมกันพัฒนา สร้างระบบการแนะแนวที่มีมาตรฐาน พัฒนาคูแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้ระบบการศึกษาไทยดีขึ้นอย่างแน่นอน

■ เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน). (2560, พฤศจิกายน 15). สาธารณรัฐจีนในหนึ่งนาที่: ไต้หวัน 2016. สืบค้นจาก http://multilingual.mofa.gov.tw/web/web_UTF-8/MOFA/glance2016/Thailand.pdf
- ทวิพันธ์ มาลา. (2556). ท่องโลกแห่งอัจฉริยะ ตอนแอบมองไต้หวัน จากจุดเริ่มสู่การพัฒนาเด็กอัจฉริยะ. *นิตยสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สวทท)*, 41(184), 21-23.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560, พฤศจิกายน 15). สรุปผลการวิจัย PISA 2015. สืบค้นจาก <https://drive.google.com/file/d/0BwqFSkq5b7zScUJOOV9ldUNfTlk/view>
- Chang, M. J. (2004). *A study on elementary school teacher's perceived difficulties and coping strategies as a guidance teacher* (Master's thesis). Taipei Education University, Taipei, Taiwan.
- Chao, H. M. (2009). Emotional expression of 5th and 6th graders and teacher's Intervention strategies: Teachers' perspectives. *Bulletin of Educational Psychology*, 41(2), 405-426.
- Chao, H. M., & Wang, L. F. (2007). The expectation for professional counseling competencies in Taipei elementary school counseling. *Journal of Taipei Municipal University of Education*, 38(1), 67-92.
- Chen, H. L. S., & Huang, H. Y. (2017). *Advancing 21st Century Competencies in Taiwan*. Taipei: National Taiwan Normal University.
- Chen, S. S., & Cheng, S. C. (2013). A qualitative study on emotional healing reading for senior elementary school students. *Bulletin of Library and Information Science*, 5(2), 1-18.
- Ch'eng, H. P. (1996). Report of the development of community counseling & human development service center. *Quarterly Journal of Guidance*, 32(4), 17-22.
- Child Welfare League Foundation. (2016, December 10). Survey of children's troubles and desires. Retrieved from <http://www.children.org.tw/news/advocacydetail1556>
- Hsu, W. S. (2013). My reflections on studying tour in Missouri. *Counseling and Guidance*, 331, 48-55.
- Huang, C. C. (2015). *The principle and practice of guidance*. New Taipei: Psychological Publishing.
- Lee, C. M. (2004). Changes and challenges for moral education in Taiwan. *Journal of Moral Education*, 33(4), 575-595.
- Lin, Y. N., & Chen, Y. H. (2016). Primary school teachers' role and competencies in Taiwan. *International Journal of Education and Social Science*, 3(9), 76-80.
- Liu, K. H. (2014). *The principle and practice of guidance*. Taipei: San Min Book.
- Miao, Y. M. (2012). The features and enlightenment of the psychological health education in colleges and universities in Taiwan. *Journal of Educational Institute of Jilin Province*, 28(10), 55-56.
- Ministry of Education. (2016a, December 3). Guidance manual for elementary schools. Retrieved from <http://140.111.34.88>
- Ministry of Education. (2016b, December 3). Taiwan student guidance and counseling act 2014. Retrieved from <http://edu.law.moe.gov.tw/LawContent.aspx?id=GL001380>
- Shertzer, B., & Stone, S. C. (1981). *Fundamentals of guidance* (4th ed.). Boston, MA: Houghton Mifflin.
- Sung, H. L., Lin, H. T., Cheng, H. Y., & Hsieh, L. H. (2000). *The theory and implement of school guidance work*. Chang hua; Pingao.
- Tien, H. L. S., & Wang, Y. C. (2016) Career counseling research and practice in Taiwan. *The Career Development Quarterly*, 64, 231-243.
- Tsai, M. J. (2002). *Research of counseling capabilities, difficulties in rendering counseling services and counter measures to deal with such difficulties facing mentors teaching at elementary schools* (Master's thesis). National Taipei University of Education, Taipei, Taiwan.
- Tsung, T. L. (1969). *Introduction to guidance*. Taipei: Taiwan Bookstore.
- Wang, L. F., & Tu, S. F. (2009). Effectiveness of inter-professional collaboration between elementary school counselors and counseling psychologists in Taipei City. *Bulletin of Educational Psychology*, 41, 295-320.
- Wu, T. (1981). *Principles of guidance*. Taipei: Wunan Book.

- Wu, W. T. (1990). *Basic principle of guidance*. Taipei: Psychological Publishing.
- _____. (2000). *School guidance work*. Taipei: Living Psychology.
- Yeh, I. D. (2013). *Development of school guidance in Taiwan*. New Taipei, Taiwan: The Profile of Psychological Publishing Co., Ltd.